

КАРЬЯТ 1951 СЫЛ АЛТЫННЫҢ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАБ

Сонуннар

ДУОГАБАРГА ИЛИИ БАТТАННА

Кулун тутар 3 күнүгэр Чурапчы улуусун дьахталлтын мунунахтыыр саалтатыр "Алмэзэргизибанк" акционерий коммерческый банк ААО уюна Чурапчы улуусун дьахталлтын иккис ардыларыгар биригэ үлэлиэхини дуогабарыгар иккис баттаһына аныаллах мунунах буолуа. Нэһилиэк баһылыктара, төрүттэ салайааччылары, баһынай хаһаайыстыбалар салайааччылары, Чурапчы улуусун дьахталлтын үлэһиттэрэ, "Алмэзэргизибанк" АКБ ААО салалтата уюна Чурапчытаагы филиалын үлэһиттэрэ кыттылыны ылдылар. Мунунары улуус баһылыгы С. И. Яковлев салайан ытта.

"Алмалыэрлэнбана" АКБ ААО үлэтин-хамнаһын, ийнэни былааннарыг туһунан эини генеральнай директори, Ил Түмэн депутатта Александр Степанович Мифомон билиһиннэрдэ Кини бэлт, сүмүчүнэн, Саха сирин бары улуустарыгар үлэлирин, правительственнай буоларынан банк советыгар туттаах министертоскартан баалларын бэлэстэтэ. Улуустар сайдыааларыгар көмөлөһүүгэ үлэлэхэлэрин, бу хайыскара инниэттэн даһыны улахан боһомто уурулдуохтааһын эттэ. Кризис кэмгэр одустарыны ылбакка үлэлээбиттэр. Устаный капитал сылтаа үүнэн 770 мөл солк тэтиэтэ. Нэһилинньэни кытары кууска үлэлиилэр. Тус бөлөлөрө картоннай сүөгтаах дьон ахсаана 70 тыһ. тиийдэ, 225 тэриггэ ити намыра киирдэ, 68 банкومات баар. Бу хайыскара республикада саймай улахан обороттаахтар. Орто уолна кыра бизнеси өйөөлүүгэ үлэ аһыттар.

Нийслэлээр сүүнүүхэн бийтгэ-
сэргэ тусгах элчилтэр берилнэлэр.
Тыл элчилэ ЧГФКСИ бастах про-
ректора П. Д. Гуляев эрдэ баһаарга
умайбыт дыз оннулар сана тутууга
кредит ылыгыга камелалалларүтэр
кердестэ.

Улусу дьаһалтатын баһылыгын ту-
гуу боспууостарыгар охсубуйаччы А.
М. Кириллин кэлэр "Манчаары оонь-
уларыгар" тутулуохтаах объекттарга
өлбөх үп-харчы маада бүкүлүхсүрүн
бэлэстэргэ. Улусе кэминтэр олоһор ды-
аһар (жылфонда) олус эргэрбизин, сана
тутулулар 16-тыы кэртиралаах ды-
аһарга субсидия көрүлүбүтүн үрдүкүн
дэон төлөбүрүгэр ыарыраталлары
ында Итилэргэ "Алмашоргоһоннаны"

кытары улуус салыгыта үлэмһэрэ, ду-
олабарга илри бөлгөһэрэ маадатын эттэ.

"Чурапчы" ТХПК генеральный директор А. Т. Ноговицын Чурапчы улууһа тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар улуус буоларынан сүрүн дьоно-сэргэтэ бу салааны сайыннарыыга үтүө-харчыга наадыларын бэлэтээтэ. Үптэрэ-харчыллара, сүтүн-үтүн, бородуусунайларын батарыыттан сайын, күһүн баар буоларын, онтон атын кэмгэ бу өттүнэн дьарыкталарын эттэ. "Алмэсэртөнбөн" тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттерин балаһыанньаларын өйдөөн сөптөөх усулуобуйа тэрийбэн киһилэри кытары үлэлэхэрэстэр этии кэллөдү.

"Азана" бааһькый хаһаайыстыба салайааччыта Е.Е. Адамов бу бааны кыгары үлөһөһүнэ 10-ча сыл буолбутун эттэ. Кредит ыһыһыгар, үп-харчы өтүһүн хаһаайыстыбата бөрүртөөһүнүтэр көмөлөһүтүтэрин иһин баан салалтатыгар махталын биллэрда. Россия биллэр, аан дойду таһымыгар тахсыбыт бу бааны өйүүрүгэ, биирүгэ үлөһөһөһүнүтэ.

Байгальзүйн санааларын Чурагч эл-
лэнхнийг дээдэлтэйн хулаабын
специадн М.Н. Мохачевскай, улуус-
тааг үөрэх управлениын үлэнгэ С.
В. Тобохол этгидэ.

Муныхах түмүтүнүн Чурагчы улуусундагы аялтайтын уулу "Алмалар-гизинбаш" салалтайын ички ардылары-гар биригэ үлмээнин дуолабарыгар илин батанна

Алексей СЛЕШОВ.

Хаартыснара: дуогабарга илии
баттадыгы түзүлүшү.

БЭРТЭЭХЭЙ ҮРҮҮА КИЭНЭТЭ

Аасыт Ыйга СР народнай артыыда, СР культу-
рын утуулзох улэбитэ, Мига-Ханалас улууһун Вомул-
гражданина, самодеятельнай композитор,
дууһаа Тарасия Варламова айымньыларынан
800 м сиргэ суурдуут Астыа, Икальнай
салаһар олоһо дэһэ Зөгдэ дэһэ Кыһа аһан ба-
уу аһаһах доһотун сиргэ дэһэ мөһтөн Ыйга

[illegible]

ырыаһыттын талаана өссө сахалыы дииргэ ис хоһоонно-
нон ээстүүбүтүн көрөөччүлэр ордук тоһаардоон баһыста-
атылар. Саргылаана Адамова - Алтан кыыс режиссер
баһыаһынан үлэтин урдуктук сыаналаатылар. Хомой
хоһооннорунаа, сэргэх сөһөһинан сүлээн-хоторон биэр-
биттэ похтесса Сардаана Онуфриева - Алтинкал эмэ
чарыһайдык көһүнэ. Айар биэчээр кытта Москваттан
РФ Государственной Думатын депутаты Федот Тумусов
кэргэнэ Зоя Тумусова, "Саха" НКЖК журналына, СР
культураһын үтүөлэх үлэһитэ ВЛЗахарова, Фека
Ивановна учуутала Дьокуускайдаагы культура-искус-
ство колледжына преподавателэ Е.С.Попова, Хоптор
наһилиэтин баһылыта СВПетров ода истыг-иһирэх
эбүрдэлэрин эһиттэр, иһилиэтин айар үлэлэригэр си-
һилиэти баардылар.

Павел ФЕДОРОВ – СОМОБО.

КЫАЙЫ ЗНАМЯТЫН АТААРЫ

Чурапчы улуусун 17 нэһилиэкстэрин кэриҥэ Кыайыы Знамта муус устар 6 күнүгэр сарсыарда 9 чааска басыһы Тватта улуусун анал делегациялар, икки улуус кыраныссаларар сиригэз үөрүүлөх сизгэ - майгыга туттарылыһы.

Чурагчы улууһун делегациятын улуус баһылыгына бастагы солбуулааччы М.И.Лоскин сайаан сырытта Маны таһынан баһылыгы социальнай боштуроустарга солбуулааччы С.А.Саргыдаев, ветераннар ээбиэтэрин председатели М.Н.Матвеева, үөрэх управлениетын С.М.Сидцева, Ордунуун үлэһиттэри баһылыгы Л.В.Фреэзова, Одьулуун орто оскуолатын ордорго сырыттылар. Бочуоттаах чөлөөн баһылыгынан сөһүн ветерана, бары ытыктылар кырдыарысчыт И.М.Павлов уонна Кыайлы Знаматын улууска нэһиликтэринэн арыаллаан кэлбит С.И.Населтин кыттылыны ылбыттарыын кизэ туттан туран бэлэтиибит. Семен Иванович Населтин бойуга баһыаннай буолан олус истинник уонна элбиктээхтээхтик сыһыаннаһан бу Знаматы кытта нэһиликтэринэн сыдыһынан, ыччакка нэс тыттын отөн тэрээһин суолтатын үрдүккө хайрааллаах бүтүттэ.

Таатта улуунун өтгүттэй улуус баһылы-
гын бастагы солбуйааччы А.К.Бочормов.

Түмүккө Кызылы Знамятын эстафетата
мезгил бөлгөнүндө сөздөн келерин урга
буулбаста, бу улахан политический суолта-
лаах даяал буларын сорох нанылган

Ихэнх улууус даяахтай татан салалцагч нутаг-
ра тал эгнүүлэгчээр буу Кэлийнэ Знамтын
эстафетата үбүлүйдүрэх сэлтэ үлэхэн сүүл-

ЧЫАППАРАБА ХУДУОНУНЬУГУ ЧИЭСТЭЭНИН

Кулун тутар ыйга Чыапгара библотекара А.Д.Попова нэрлэхиниган изилсэн олохтоор, быһыл 60 сааһын туолар, худуоһунньук Николай Попов быыстапкатын аһыллыгыта буолан ааста. Кини уруһуйдара Дьоксуоскайга, Саха сирин улуустарыгар, оннооһор Москва куоракка тийиэ барбыттара. Кини 2002 с барыта 300-тэн тахса уруһуйдаах. Манна кэлбит ыалдьыттар сорон-махтайан, эйрэдэ тыгы этэн, юны талааныгар сүтүрүтэн бардылар.

Бор Сорокоумов,
Челябинска.

Үбүлүйдээх биир дойдулаахтарбыт
СЭРГЭХ ЭЙГЭЛЭЭХ СЭМЭЙ КИНИ

Барил оёо саастан
төрүтгээхшт

Мин атам Федоров Дмитрий Петрович – почта иһинээри анал сибээс сотрудуна, Хагалас улуунун Иһит дэри сириттэн төрүттэх киһи этэ. Ийэм Соколова Анна Васильевна дэри. Иккун хаһа да өтүлэриттэн нуучча хааннаах дьон этилэр. Мин Дьокуускайга төрөөбүтүм. Онтон Чурапчыга тийһин олоро сылдьыбыт эбиһит. 1951 сыллаа Тааттага көспүһүт. Аҕабыт олохсуйбуһпүт иккис сымьабыт. Иккун балтыларым Таат төрөөбүттэрэ. Билигин да онно, муну тахсан, орломон-урууданан оҕолор. Мин орто оскуоланы Ыйааһа бүтэрбитим. Оскуола кэриэрдэ бааһаахтары агробуһуулаах буолуу маһыныксыттаабытым. Онно Новосибирскайдаагы экономическай институтка үөрөнө кирибитим. Тэһин Алексей Алексеевич үрдүк партиянай оскуолага үөрөнө сылдьа этэ. Онно билээн 1967 сыллаахха буолбуһпүт. Үөрэхтин бүтэрэн сыллаахха Чурапчыга көһөн кэлбит. Онтон ыла 2002 сылга дэриэһи да сирги халбарыйбанка олутуе, кэрэ күнэрин Чурапчыга аарытым. Оһон кыра сылдьан оҕо сылдьыбыт сирбөр иккиттэн эр дэрибитим.

Үлэм, коллективым туһунан
истинг санааларым

Специалист бийхыгтэһэн үлэһин оройуоннаагы финансовой отдела государственной дохуокка старшай экономистынан саралаабытым. Оччо-доҕо сөбүлэһүүсүйүмүн Марфа Семеновна Оконешникова үлэлиирэ. Орто үөрэх баалаах киһи диэтэххэ, олус кичиг, дүргит билиилээх, чаһылхай салайааччы, дьонго малдьы үтүө сыһыаннаах "киһи киһитэ" этэ. Сана саралаан эрэр эдэркээн үлэһиккэ идэни таптыырга, үлэҕэ жипкиттэһ-тээх, билиилээх үлэс-лэргэ киһи на-тааһына буолан албаххэ үөрөппүтэ, такайбыта Малдьы "бюджет" дии-н тыллаах этэ, үлэҕэ контуруолу куускэ тутара. Ойуруот аһык, үүнэ-эйиһи үүннэриитэ даҕаны киниттэн билбиппит, үөрэммиттэн элбэх. Бас-таан бары черемуха олордубуппут. Онон Марфа Семеновна мизэх спе-циалист, салайааччы, хаһаайка, дьахтар бийхыгтэһэн олоҕум тухары үтүө холобур буолбута.

Улэм илэв кыра эрээри элбэх биллини ирдиирэ. Физическэй сирайдэргэ дохуоту ааһыы барыта мин нөҕүө ааһара 90-нус сылларга тэрилтэбит "СР Улха министерствотын иһинээри налоговой инспекция" диэн буолбута. Оройуоннаабы үл отдели-ар Мохначевская Михаил Михайло-вич, налоговой инспекцияга салайа-иччыларынан мин аһаммыпыт Ми-хаил инспекторынан Лукина Марга-рита Петровна, машинисткаан-а Лидия Федотова кири-лэппэ. Онон үс киһилээх коллек-тивтэра. Онон үс киһилээх улахан тэ-

Ханхныс багдарар государствода, улуска, аймахха даданы бас-кес киши, ол багдтар сальдыра, сагарара-ин эрер-
д-ахтарынан" ааттавар. Кини дьон ортогутар хайдах тагнан-симээн, туттан-хаттан сальдыра, сагарара-ин эрер-
урут-уруккуттан эталон буолан калбыта. Мин бүтүнү ү көксүлээччи "билдэр-көстөр личност, баһылык кэргэни"
бурдалдыгын үһүн кэмгэ кэппит дьахтар буоларын ааһан, улуска биэр туттаах тэрилтэ салайааччыта буолан ту-
спа суолу-иһин хаалдырбыт кишинэн билдэр. Орубуна кини 65 сааһын туолар төрөөбүт күнүгэр сааскы ырыас хал-
лааннаах чэмэлкэй күн. Дьоккуускай куорат биэр кэрэ көстүүлээх, аныгылыт тутуулаах дьизингэр, чугас дьонуттан
роза сибээкки дьөрбөтүн тутан олорон, кини, үлэһит буолубут, дьолун булбут Чурапчытын сириттэн кэлбит хаһыат
үлэһитин кытта ир-хоро көпөттө. Онон мин бүтүн - улуспут урукку баһылыга Алексей Алексеевич Шадрин
олохун аргыһа, СР Норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, "Гражданский калбизн" бэлэз хаһаайыска, улус-
устаагы валоговай инспекция салайааччытынан үлэһин сальдыбыт Раиса Дмитриевна Шадрина ыалдытабын.
Мантан салгыы кини олохун кэрчиктэриттэн билиһиннэриттэн, санаатын атастайыгын аабыт.

рилтэ буолбуппу
быһытынан үлэ, к
бэрээдэги тутуһуу
тэн крдээбитим. Ха
бу хаачыстыбалар

т. Салайзаачы
ийн бйхыгын
у үлэнттэр
бтнхык ба
рар үл
га тирээр
дэринэ
тахылаах
бу
олар дгэн
сана
алаахын.
Ма
ны та
нхан
олохтоох
ыччат
үлэлиир
гэр
улахан
блром
тобун
уурбутум.
Ону үлэ
нттэр
рим сы
налала
быттары
гар са
рбахтаа
балпын.
Специалист
бхыгын
олус үчүгэй
үлэнттэрдээр.
Эдэргэн
Алексей
Иван Нико

лаевич мнэхэ олус үчүгэй өйдөбүл хаалларбыт. Кинини ураты талааннаах специалиһынан аарабын. Старостина Полина Михайловна, Александрова Саргылана тустарынан эмиз олус үчүгэй өйдөбүллээхпин. Барашкова Анна Иннокентьевнаны, Александров Василий Еремеевичи үлэһит быһыытынан хайгыабын. Василий Еремеевич архыып докумууну чөлүгөр түбэригэ сыралаах улатиһи үрдүктүк сыаналыбын. Экономист идэлээх Дьячковская Мария Гаврильевнаны юрист дуоһунаһыгар олордохмун, улахан хамсааһыны киллэрбиһпит. Оннук ураты дьобурдаах специалист этэ. Мохначевская Анастасия Кирилловнаны олус биллэлэх үлэһит быһыытынан диригиник убаастыбын. Үлэһиттэр бары үөрөхкэ, билигэ наһаа тардыһыылаах этилэр. Кэтэхтэн үөрөнээччи албэбитэ. Бары общественнай үлэрэ актыыбынайдык кыттарбыт, туохтан да туора турбатахпыт. Үлэлээбит кэммэр кими эмит өһүргэппитим, ким эмит хом санаалаах хаалбыта буолуо дигэн санаабашпын. Бары биэр санаанан, олус илээхтик, айзэлэхтик, кургуемнээхтик үлэлээбиппит.

Ахтылғаннаах
Ырыа Түмүһүм

Бастаан Чурапчыга көһөн кэлэн баран кэргэним дьонун дьизитигэр олохсуйбуппут. Чурапчы күөлүн иҥейэ турар дышты үчүгэй эйгэлээх Ырыа Тумуска икки эрэ ыал этибит. Онтон сыһыа бэйэбит дьиз тутта сарылаабыһпыт. Урут бааһына сирэ буолан, онторорго ыарахан этэ. Клара Пименовна, Иван Андреевич Антипиннардьын олус айалээхтик, бэйэ бэйэбитин өйөөһөн, өйдөөһөн уһун көмгэ ыаллыы олорбуппут. Клара Пименовна үүнээйинэ ис сүрэхтэтэн ылларбыт киһи этэ, дууһатын ууран туран дьарыктанара. Онук киһини хайа дыахтар үтүктүбэккэ олоруой? Онон мин эмиз ылсан барбытым. Олбуорбар хатын бөрү баара, онно эбии тополь, черемуха, боярышник, "Хара кыталык" моонньоруу олордубутум. Сайын аайы олбуорбут сибээкиһинэн чалгыйарэ. Бу тумуска олорон мин кыһыпар күн сирия көрдөрбүтүм, мантаһ оҕолорум иһинэн оскуолаҥаан бастаан барбыттара, улаанньыттара. Олорум 32 сылын Чурапчыга атаарбытым. Онон Ырыа Тумуһум, Чурапчанм мээхэ олус күндү, ахтылланнаах. Билэһин ол дьизбитин аймахтарбытыгар атыылаабыһпыт.

ол эрээри санаатахпыт айы тахсан ахтылгаммыгын таһаарар, сыһынар дьиздээхпит.

Олохнутун
салвааччыларбыт

Соётох уолум Алексей эдэр сааһыгар олохтон хомолтолоохтук туораабыта. Кини олохун билигин кыһа Вика салгыыр. Сизним Москвага илэтинээн олорор, 13 саастаах. Мэлдьи билсэбит. Саха сиригэр кэлэрэ билигинигэ кыалла илик. Кыһыым Лира манна университеты бүтэрбитэ. Хотуттан төрүттээх Слепцов Гаврил дин уолта көргөн тахсан, Турцияга Стамбул куоранка олохсуйбуттара 10-ча сыл буолла. Сизнимит Лина 10 сааһын туолла. Сайын айы кэлэн барааччылар. Күтүөтүм - бизнесмен оттон Лира, ол дойдута оҕо иитиитигэр улахан суолта уурулларынан, мэлдьи көрүү наадатынан, кыһын иитиитинэн дьарыктанар. Сайын айы манна кэлэн сыппынан бараллар.

Уулзут кыра эрдэүитэн мэлдэн аратын батына сылдыра. Улахан террасабытыгар турар огуол тинниигэр күрэхтөхөн ый-хай бөрү буоларбыт. Хас бырааһыннык аайы хайаан да тугу эрэ бөлөх ууналлара. Биридэ Алеша хаартыскабытын көрдөөтө. Онтум хас биирдибитин кырылан, бөйөтүн уруһуйтар сыбаабыт. Миигин каретага олордубут, бөйөтө күчөр буолбут. Ол өйдөбүллэр сүрөхпэр сылааһынан илгитээлэр.

Бүгүнкү түбүтүм,
бизинги олобум

Квартиратааг чухалтай дууны ордорбун. Онуоха Чурапчыга да ололбутум олул буолара буолуо. Сайыны огуруот үүннэрэбин. Кыралаан былыскалыбын, кэргэмминэн иккиэн театрга сылдьарбытын себүлүүбүт. Алексей Алексеевич билэтин даҕаны элбэх дьаһалларга, мунууахтарга кыттар. Бэчээти мэлдьи араабыт, телевизоры көрөбүт. Онтон Чурапчы сонунун истэ, билэ ололорбут. Куһаҕан буоллун, үчүтэй буоллун – барытын бэйэбит нөһүө аһарабыт.

Кинигэни уруккуттан дунэ кэргэ-
нинэн аарабыт. "Роман-газетаны" хас
да сылы быһа суруйтарбыһыт, ара-
ас сурунаал, кинигэ билигин да элбэх.
Телевизоры бу калин көрөр буолу-
бут, наар ааҕар этибит. Антон Чехов
айымньыларын сөбүлүүбүн. "Мерт-

вые души" айымныгыгар билинги олоххо баар персонажтар илэ-чахчы ойууланалларыттан соёбүн эрэ. Алексей Алексеевич Муста Карим "Притча о трех братьях" кинигэтин наада сылдыар. Бэҕэһэ Куома Чааскын туһунан кинигэни ааралбыта. Ону аардыам.

Бу олорон туох санааҕа кэллим.

Киби олоххо бары өттүнэн ситиһэ сатыахтаах. Наар үлөни дуу, дыэни-уоту эрэ дуу өрө тутан буолбакка, баарытын тэҥнэ быһаара сатыахтаах. Тэҥнээххин бул-булума, ыал буола сатыахха наада. Олоххо үрдүнөн-анынан сыһыаннаспакка, олохтоок-тук, толкуйдаахтык ылыахха. Ыһыллы-говуллуу тахсыах курдук буолардына, олорон, ыйааһынынан көрөн, онууну-олору булунарга кыһалдыахха. "Тихо, скромно" диэн өйдөбүллэри мэлдьи тутуһабын. Баары баһынан барбакка, эиһэхэ туох ирээт, дьылга тиксигитинэн, хайдах баарынан үчүтэйгэ, сырдыкка тардыһан олоро сатыахха. Дьон булбут дьоло арыт эиһэхэ кыаллыбат, ырахан буолар. Онон бэйэн таһымгынан дьолу буларга үлэлэһиэххэ, дьоло дьулдууохха наада эбит.

Үксүн тэв сирин дьонутар дьолу, үлэнэн тахсыы урдук чыпчаалын куроракка эрэ булуохха сеп дигэн өйдөбүл баар. Маны мин сыһанан аабын. "Где родился - там и пригодился" дигэн нууччага бэргэн этин баар. Онон атын дойду көтөрө туура сиргэ тулуйбатын-тэнийбөтүн курдук, киин сиргэ кириэн муна-тэнэ сылдыахтааһар бэйэ дойдутугар олохсуйан, чэчирээн, силигилээн олорбут өрдүк.

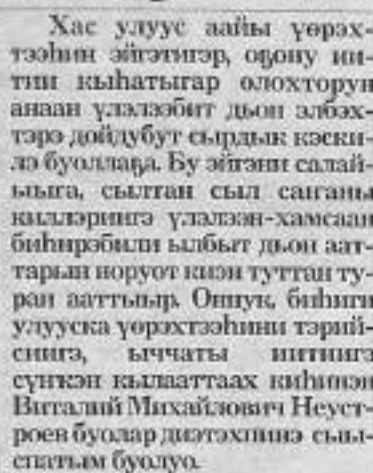
Төрөөбүт күнүм туһунан

Төрөөбүт күүмэр, дыйгэ, улахан болдүмтөбүн уурбаппын. Биир да үбүлүөйбүн буоларын курдук улаханлык бөлүгүтээбэтэrim. Эң кэлэртин истэн кыбыстан, саараан ылтым, онгон биирдэ дьонто тахсыым дизи санааттан сөбүлэстим. 50 сааспар аймахыт Иван Пономарев, 55-пэр бииргэ үлэлээбит дьонум Чурапчыттан кэлэн дьизбэр сэмэйдик бөлүгүтээбитим. Төрөөбүт күүмэр кэлэн Чурапчыбыт сонунун көпсөз, барбыскармахтал! Мантан күнэһэ, биир эмит догөрбүт, аймахыт калтырына, кыратык бөлүгүтээбит даганы.

Оксана ТРОФИМОВА

Үбүлүйдээх биир дойдүлаахтарбыт

Күзгүсү Елизавета Павловна, кызыңың,
уласттарын, кийимттерин,
сиздердин уюна бары аймактарын

Хяһыат аналдаах таһаарыта

Получено: Алексей СЛЕЩОВ болонин

[illegible]

Саңа олох